

været mig muligt at finde en saadan Bevilling. Maaske skjuler den sig et eller andet Sted, men saa vil jeg bede den højtærede Minister om at oplyse mig derom eller i modsat Fald om at give Tinget Oplysning om, hvorfor den ikke er blevet foreslaaet. Jeg ved nemlig, at der er mange andre Medlemmer her i Tinget, der interesserer sig for denne Sag, og den har jo ogsaa den største Interesse for de paa-gældende Børn og deres Forældre.

Naar jeg har taget Ordet, er det dog væsentligt for at omtale en Sag, der sorterer under Landbrugsministeriet. Den findes paa § 13, Konto II. D. 3. og benævnes Sandflugtsarbejder. Ærede Medlemmer vil maaske bebrejde mig, at jeg sjældent tager Ordet under Finanslovbehandlingen uden at nævne Sandflugt, Klitter, og hvad dermed staar i Forbindelse, men jeg haaber, at mulige Bebrejdelser maa blive af en mild Art, naar man erindrer, at jeg repræsenterer en Egn, der har været og fremdeles er i ganske særlig Grad plaget af Sandflugt, og naar jeg tilføjer, at det, trods mine ihærdige Bestræbelser, ikke hidtil er lykkedes mig at faa synderlig bedre Vilkaar tilvejebragte for den Befolkning, der lider under dette Onde og daglig maa kæmpe derimod. I min Nabokommune findes de største Klitter, der overhovedet findes nogetsteds i det ganske Land. Hvor Klitrække nu ligger ved Klitrække, laa i forrige Tider en oplomstrende By, kaldet Skovsted. Af den eller dens frugtbare Marker er der ikke Spor tilbage, alt ligger skjult under Sandet. Paa samme Vis er det gaaet en gammel Herregaard Rottbøll, og en af Kommunens Sognekirker har man paa Grund af Sandflugt maattet flytte længere ind i Landet. Imidlertid er dette Ødelæggelsens Værk omtrent standset, efter at Klitterne er blevet tilplantede med en stiv Græsart, Klittag, hvis lange Rødder saa nogenlunde formaar at holde fast paa det løse Sand. Men alligevel maa dette Arbejde fortsættes Aar for Aar, og Beboerne maa stadig være paa deres Post overfor Arvefjenden.

At man ogsaa i gamle Dage fra Regeringens Side har haft et aabent Øje for, hvor nødvendigt det var at bibeholde de tilplantede Klitter for derved at forebygge yderligere Sandflugt, derom vidner en gammel Plakat af 19. September 1792, der foreskriver ret strenge Straffe for Bortfjernelse af noget af den opplantede Klittag. Der siges saaledes i denne Plakat, at den, der drister sig til at bortfjerne Klittag fra den østre Side af Klitbakkerne,

straffes første Gang med en Bøde paa 2 Rd., anden Gang med en Bøde paa 4 Rd. Naar man nu erindrer, hvor smaat det var med Penge blandt Almefolk i Slutningen af det 18. Aarhundrede, og hvor langt større Pengenes Værdi var den Gang end nu, vil man kunne forstaa, at Bøder paa henholdsvis 2 og 4 Rd. for en saa ringe Forseelse alligevel var ret store, og dog batter det ingenting i Sammenligning med den Straf, der var fastsat for den, som forsaa sig tredje Gang. Saa aabnede Tugthusets Porte sig for ham, og hvis han forbrød sig fjerde Gang, slap han ikke ud af Tugthuset, før to Aar var gaaet. Tugthusstraf paa indtil 2 Aar for at fjerne Klittag fra de beplantede Klitter maa vistnok kaldes en ret streng Straf. Det er muligt, at saadanne strenge Straffe var nødvendige paa en Tid, da Fattigdommen og dermed ogsaa Fristelserne var større, end de er nu til Dags, men i alle Tilfælde beviser det, at der har været Alvor i Bestræbelserne for at komme Sandflugtens Ødelæggelser til Livs.

Hvem har nu udført det gigantiske Arbejde, som Tilplantningen af Jyllands Klitter lige fra Skagen til Blaavandshuk har maattet medføre? Saa vidt jeg kan skønne, er det Beboerne i de Sogne, som ligger nærmest Klitterne, og som har været mest udsatte for Sandflugten, der i Forbindelse med Beboerne af de tilgrænsende Sogne i en Afstand af indtil 3½ Mil ene og uden Spor af Vederlag har udført dette store Arbejde, thi Statens Bidrag dertil har kun bestaaet i at planlægge og føre Tilsyn med Arbejdets Udførelse. Først saa sent som i 1852, ved Loven af 26. Marts 1852, kom der en Forandring heri, idet det vederlagsfri Arbejde indskrænkedes til en Fjerdedel, medens Udgiften til Resten fordeltes ligelig mellem Amtsrepartitionsfonden og Statskassen, dog saaledes, at denne sidste bær Udgiften til Sandflugtskommissionens Lønninger, Diæter og Rejseudgifter og Lønningerne til de øvrige Klitbetjente. Ved denne Lov har, forekommer det mig, Statsmagten indrømmet, at Kampen mod Sandflugten ikke længere er et privat Foretagende alene, men en Sag, som Samfundet har Pligt til at tage op, og derved, at Samfundet bærer de ¾ af Udgifterne, indrømmes det, at Samfundet har den største Pligt. Dette forekommer mig virkelig ogsaa at være ganske naturligt, thi det er jo ikke alene de tilgrænsende Sogne, som Sandflugten kan ødelægge, men den kan ødelægge store Dele af det øvrige Land.